
MONOGRAFIE PRAWNICZE

INSTRUMENTALIZACJA
PRAWA KONKURENCJI
UNII EUROPEJSKIEJ
W OBLICZU KONSOLIDACJI
SEKTORA TRANSPORTU
LOTNICZEGO

JAKUB KOCIUBIŃSKI

Wydawnictwo C.H.Beck

MONOGRAFIE PRAWNICZE

JAKUB KOCIUBIŃSKI • INSTRUMENTALIZACJA PRAWA KONKURENCJI
UNII EUROPEJSKIEJ W OBLICZU KONSOLIDACJI SEKTORA
TRANSPORTU LOTNICZEGO

Polecamy nasze najnowsze publikacje z tej serii:

Maria Królikowska-Olczak, Beata Pachuca-Smulska (red.)

**OCHRONA PRAWNA KONSUMENTA NA RYNKU
MEDIÓW ELEKTRONICZNYCH**

Kinga Flaga-Gieruszyńska, Jacek Gołaczyński, Dariusz Szostek

**INFORMATYZACJA POSTĘPOWANIA CYWILNEGO.
TEORIA I PRAKTYKA**

Beata Stępień-Załucka

**SPRAWOWANIE WYMIARU SPRAWIEDLIWOŚCI
PRZEZ SĄD NAJWYŻSZY W POLSCE**

Sabina Kubsik

**PRZEDKONTRAKTOWA ODPOWIEDZIALNOŚĆ
ODSZKODOWAWCZA Z TYTUŁU NIEUCZCIWYCH
NEGOCJACJI**

Marcin Zięba

PODMIOTOWOŚĆ PRAWNA WSPÓLNOT MIESZKANIOWYCH

Aneta Giedrewicz-Niewińska

UCZESTNICTWO PRACOWNIKÓW W SPÓŁCE EUROPEJSKIEJ

Marcin Marszałek

**SWOBODA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ WYTWÓRCY
– SPRZEDAWCY ENERGII ELEKTRYCZNEJ**

Legalis
System Informacji Prawnej

www.ksiegarnia.beck.pl

**INSTRUMENTALIZACJA
PRAWA KONKURENCJI
UNII EUROPEJSKIEJ
W OBLICZU KONSOLIDACJI
SEKTORA TRANSPORTU
LOTNICZEGO**

JAKUB KOCIUBIŃSKI

WYDAWNICTWO C.H.BECK
WARSZAWA 2016

Wydawca: Natalia Adamczyk

Recenzja naukowa: Prof. nadzw. dr hab. Anna Konert

Projekt został sfinansowany ze środków
Narodowego Centrum Nauki przyznanych na podstawie decyzji
numer DEC-2012/07/B/HS5/03951

© **Wydawnictwo C.H.Beck 2016**

Wydawnictwo C.H.Beck Sp. z o.o.
ul. Bonifraterska 17, 00-203 Warszawa

Skład i łamanie: Wydawnictwo C.H.Beck
Druk i oprawa: Elpil, Siedlce

ISBN 978-83-255-8435-1

ISBN e-book 978-83-255-8436-8

Rodzicom

Spis treści

Wykaz skrótów	XI
Bibliografia	XXI
Wykaz orzecznictwa	LXI
Wprowadzenie	LXXXI
Rozdział I. Zagadnienia systemowe	1
§ 1. Wprowadzenie	1
§ 2. Zagadnienia terminologiczne	2
I. Konkurencja a prawo konkurencji	2
II. Pasażerski transport lotniczy	8
III. Konsolidacja – pojęcie, zarys mechanizmu	17
§ 3. Prawo konkurencji – perspektywa teoretycznoprawna. Ramy koncepcyjne	20
I. Polityka prawa	21
II. Instrumentalny charakter prawa	25
III. Skuteczność prawa jako mechanizmu sterowania procesami gospodarczymi	32
IV. Prawo jako system autopojetyczny – ujęcie alternatywne	37
§ 4. Prawo konkurencji UE – perspektywa teleologiczna	43
I. Model prawa konkurencji UE	43
II. Cele prawa konkurencji UE	49
§ 5. Podsumowanie – perspektywa badawcza	62
Rozdział II. Uwarunkowania konsolidacji transportu lotniczego	67
§ 1. Wprowadzenie	67
§ 2. Rynek transportu lotniczego – perspektywa ekonomiczna	68
I. Zarys organizacji i ekonomiki transportu lotniczego	68
II. Popyt i podaż usług lotniczych	73
§ 3. Rynek transportu lotniczego – perspektywa prawa konkurencji	80
I. Rynek relewantny	80
II. Siła rynkowa	90
§ 4. Uwarunkowania prawne – ład rynkowy w sektorze transportu lotniczego	100
I. Państwo a rynek w sektorze transportu lotniczego – geneza modelu regulacji	100

II. Globalny ład rynkowy sektora transportu lotniczego – od protekcyjizmu do liberalizacji	109
III. Prawne środowisko sektora transportu lotniczego w UE – model i zakres regulacji	116
IV. Prawo UE wobec doktryny „otwartego nieba”	126
V. Klauzula kontroli i własności	134
§ 5. Konsolidacja – geneza i dynamika procesu	140
I. Konsolidacja jako warunek ekspansji	140
II. Konsolidacja jako zarządzanie współzależnościami i gwarancja grupowego przetrwania	147
III. Skutki konsolidacji – wyzwania dla prawa konkurencji	157
§ 6. Podsumowanie	161
Rozdział III. Procesy konsolidacyjne – klasyfikacja prawna	163
§ 1. Wprowadzenie	163
§ 2. Konsolidacja właścicielska – koncentracja	165
I. Związek rozporządzenia Nr 139/2004 z klauzulą kontroli i własności	165
II. Łączenie się przedsiębiorstw	169
III. Przejmowanie kontroli nad przedsiębiorstwami	172
1. Kryterium skutecznej kontroli – przesłanki	172
2. Kontrola kolektywna a klauzula kontroli i własności	182
3. Ekspansja przewoźników z państw trzecich a możliwość niewykrytej koncentracji	184
4. Klauzula kontroli i własności w obliczu racjonalności współpracy przewoźników	187
5. Propozycja prewencyjnej kontroli nabywania niekontrolujących udziałów mniejszościowych	191
IV. Zakres zastosowania rozporządzenia Nr 139/2004 do koncentracji z udziałem linii lotniczych	197
1. Koncepcja wymiaru wspólnotowego (unijnego) – wyznacznik właściwości przedmiotowej	197
2. Alokacja obrotu a globalny zasięg działania przewoźników	201
3. Możliwość zastosowania rozporządzenia Nr 139/2004 wobec przewoźników z państw trzecich	206
§ 3. Konsolidacja niewłaścicielska – kooperacja linii lotniczych	210
I. Alianse w transporcie lotniczym	210
1. Formy współpracy między przewoźnikami – klasyfikacja w prawie konkurencji	210
2. Ocena istnienia ograniczenia konkurencji	220

II. Porozumienia <i>joint venture</i> – nowe formy współpracy	
przewoźników	227
1. <i>Joint venture</i> jako kategoria prawna	227
2. <i>Joint venture</i> w prawie UE	233
3. Rozwój współpracy w ramach <i>joint venture</i> jako możliwa koncentracja	244
III. Globalny wymiar kooperacji – właściwość prawa konkurencji UE do badania międzynarodowej kooperacji między przewoźnikami	248
§ 4. Proces konsolidacji a pozycja dominująca	253
I. Pozycja dominująca w prawie UE	253
II. Kooperacja między przewoźnikami a grupowa pozycja dominująca	258
III. Zastosowanie art. 102 TFUE w transporcie lotniczym – zakres, ograniczenia	267
§ 5. Podsumowanie	273
Rozdział IV. Prawo i polityka prawa konkurencji UE wobec działań przewoźników	275
§ 1. Wprowadzenie	275
§ 2. Standardy oceny merytorycznej procesów konsolidacyjnych	276
I. Związek między oceną w trybie rozporządzenia 139/2004 a ogólnym prawem konkurencji	276
II. Ocena koncentracji	282
1. Nieskoordynowane skutki koncentracji	287
2. Skoordynowane skutki koncentracji	293
3. Zgodność koncentracji z rynkiem wewnętrznym – interpretacja przesłanek	299
III. Standard oceny kooperacji	302
§ 3. Elementy swoiste postępowania dotyczących transportu lotniczego ...	309
I. Wpływ na istniejącą konkurencję	310
II. Konsolidacja a wzrost efektywności przedsiębiorstw	326
III. Mechanizm wpływu na konsumentów – metodologia i standard oceny	338
§ 4. Środki zaradcze w prawie konkurencji	345
I. Taksonomia środków zaradczych	348
II. Standard stosowania środków zaradczych	351
III. Specyficzne remedia w transporcie lotniczym	358
1. Remedia slotowe	358
2. Dostęp do programów lojalnościowych i komputerowych systemów rezerwacji	367
3. Pozostałe remedia behawioralne	373

4. Możliwość podziału przewoźnika – kontrowersje	375
§ 5. Podsumowanie	378
Rozdział V. Prawo konkurencji UE wobec interwencjonizmu państwowego w sferze transportu lotniczego	383
§ 1. Wprowadzenie	383
§ 2. Pomoc publiczna w transporcie lotniczym	385
I. Pomoc publiczna i kontrola jej przyznawania w prawie UE – między polityką a ekonomią	385
II. Standard oceny wpływu pomocy publicznej na Rynek Wewnętrzny	389
§ 3. Wsparcie dla zagrożonych linii lotniczych	398
I. Pomoc ratunkowa i restrukturyzacyjna – ogólne zasady	398
II. Środki ograniczające konkurencje – zasady stosowania, długofalowe skutki	406
III. Wpływ pomocy dla przewoźnika w trudnej sytuacji finansowej na interes pasażerów	419
IV. Możliwość samodzielnego funkcjonowania na rynku beneficjenta pomocy ratunkowej i restrukturyzacyjnej – kontrowersje	424
§ 4. Konsolidacja a interes publiczny	428
I. Interes publiczny w transporcie lotniczym – perspektywa państw członkowskich	428
II. Obowiązek użyteczności publicznej w transporcie lotniczym w prawie UE	430
III. Rozwiązania w zakresie obowiązku użyteczności publicznej – między interesem publicznym a ukrytym protekcjonizmem ...	436
IV. Publiczne wsparcie dla portów lotniczych – implikacje w kontekście procesu konsolidacji	443
§ 5. Międzynarodowy aspekt kontroli subsydiowania linii lotniczych	448
I. Subsydiowanie a konkurencja – istota wyzwania prawnego	448
II. Rozwiązanie unilateralne – rozporządzenie Nr 868/2004	451
III. Rozwiązanie bilateralne – umowy międzynarodowe	455
§ 6. Podsumowanie	459
Zakończenie	463
Indeks rzeczowy	485

Wykaz skrótów

1. Akty prawne

- Bermuda I Final Act of the Civil Aviation Conference held at Bermuda, 15th January–11th February, 1946 and Agreement between the Government of the United Kingdom and the Government of the United States of America relating to Air Services between Their Respective Territories, Bermuda, 11th February 1946, London, HM Stationery Office, Cmd. 6747, Treaty Series, No. 3 (1946) (Bermuda I)
- Bermuda II Agreement between the Government of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and the United States of America concerning Air Services, Bermuda 23 July 1977, London, HM Stationery Office, Cmd. 7016, Treaty Series, No. 76 (1977) (Bermuda II)
- Konwencja chicagowska Konwencja o międzynarodowym lotnictwie cywilnym podpisanej w Chicago 7.12.1944 r. (Dz.U. z 1959 r. Nr 35, poz. 212 ze zm.)
- rozporządzenie Nr 4064/89 rozporządzenie Rady (EWG) Nr 4064/89 z 21.12.1989 r. w sprawie kontroli koncentracji przedsiębiorstw (Dz.Urz. WE L 395 z 1989 r., s. 1 ze zm.)
- rozporządzenie Nr 2344/90 rozporządzenie Rady (EWG) Nr 2344/90 z 24.7.1990 r. zmieniające rozporządzenie (EWG) Nr 3976/87 Rady w sprawie stosowania art. 85 ust. 3 Traktatu do określonych grup porozumień i praktyk uzgodnionych w sektorze transportu lotniczego (Dz.Urz. WE L 217 z 1990 r., s. 15)
- rozporządzenie Nr 2407/92 rozporządzenie Rady (EWG) Nr 2407/92 z 23.7.1992 r. w sprawie przyznawania licencji przewoźnikom lotniczym (Dz.Urz. WE L 240 z 1992 r., s. 1)
- rozporządzenie Nr 2411/92 rozporządzenie Rady (EWG) Nr 2411/92 z 23.7.1992 r. zmieniające rozporządzenie Nr 3976/87 Rady w sprawie stosowania art. 85 ust. 3

	Traktatu do określonych grup porozumień i praktyk uzgodnionych w sektorze transportu lotniczego (Dz.Urz. WE L 240 z 1992 r., s. 19)
rozporządzenie Nr 95/93	rozporządzenie Rady (EWG) Nr 95/93 z 18.1.1993 r. w sprawie wspólnych zasad przydzielania czasu na start lub lądowanie w portach lotniczych Wspólnoty (Dz.Urz. WE L 14 z 1993 r., s. 1)
rozporządzenie Nr 1/2003	rozporządzenie Rady (WE) Nr 1/2003 z 16.12.2002 r. w sprawie wprowadzenia w życie reguł konkurencji ustanowionych w art. 81 i 82 Traktatu (Dz.Urz. WE L 1 z 2003 r., s. 1)
rozporządzenie Nr 139/2004	rozporządzenie Rady (WE) Nr 139/2004 z 20.1.2004 r. w sprawie kontroli koncentracji przedsiębiorstw (rozporządzenie WE w sprawie kontroli łączenia przedsiębiorstw) (Dz.Urz. UE L Nr 24 z 2004 r., s. 1)
rozporządzenie Nr 411/2004	rozporządzenie Rady (WE) Nr 411/2004 z 26.2.2004 r. uchylające rozporządzenie (EWG) Nr 3975/87 oraz zmieniające rozporządzenia (EWG) Nr 3976/87 i (WE) Nr 1/2003 w związku z transportem lotniczym między Wspólnotą a państwami trzecimi (Dz.Urz. UE L 68 z 2004 r., s. 1)
rozporządzenie Nr 868/2004	rozporządzenie (WE) Nr 868/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z 21.4.2004 r. dotyczące ochrony przed subsydiowaniem i nieuczciwymi praktykami cenowymi powodującymi uszczerbek dla przewoźników lotniczych Wspólnoty w świadczeniu usług lotniczych z krajów nienależących do Wspólnoty Europejskiej (Dz.Urz. UE L 162 z 2004 r., s. 1)
rozporządzenie Nr 1008/2008	rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 1008/2008 z 24.9.2008 r. w sprawie wspólnych zasad wykonywania przewozów lotniczych na terenie Wspólnoty (wersja przekształcona) (Dz.Urz. UE L Nr 293 z 2008 r., s. 3)
TFUE	Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej z 26.10.2012 r. (wersja skonsolidowana Dz.Urz. UE C 326 z 2012 r., s. 47)
TUE	Traktat o Unii Europejskiej (wersja skonsolidowana Dz.Urz. UE C 326 z 2012 r., s. 13)
TWE	Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską (wersja skonsolidowana Dz.Urz. UE C 321E z 2006 r., s. 37)

Umowa WEOL Wielostronna Umowa z 5.7.2006 r. między Wspólnotą Europejską i jej państwami członkowskimi, Republiką Albanii, Bośnią i Hercegowiną, Republiką Bułgarii, Republiką Chorwacji, Byłą Jugosłowiańską Republiką Macedonii, Republiką Islandii, Republiką Czarnogóry, Królestwem Norwegii, Rumunią, Republiką Serbii i Misją Tymczasowej Administracji Organizacji Narodów Zjednoczonych w Kosowie w sprawie ustanowienia Wspólnego Europejskiego Obszaru Lotniczego (Umowa WEOL) (Dz.Urz. UE L 285 z 2006 r., s. 3)

2. Czasopisma, publikatory

AASL Annals of Air and Space Law
AB Antitrust Bulletin
AER The American Economic Review
ALJ Antitrust Law Journal
AME Academy of Management Executive
AMR Academy of Management Review
ASE Air & Space Europe
ASJ Aviation & Space Journal
ASL Air and Space Law
ASQ Administrative Science Quarterly
ATW Air Transport World
AUWr Acta Universitatis Wratislaviensis – Prawo
AWST Aviation Week & Space Technology
BES Behavioral Science
CC Colloquia Communia
CeDExDP CeDEx Discussion Paper
CEP Contemporary Economic Policy
CEPRDP CEPR Discussion Paper
CIEDP CIE Discussion Paper
CJE The Canadian Journal of Economics / Revue canadienne d'Economie
CLR Competition Law Review
CMLR Common Market Law Review
CMR California Management Review
CPIAC Competition Policy International. Antitrust Chronicle
CQ Cornell Hospitality Quarterly
CRNI Competition and Regulation in Network Industries

Wykaz skrótów

CWP	CEsifo Working Paper
CYL	Czech Yearbook of International Law
DLJ	Duke Law Journal
Dz.U.	Dziennik Ustaw
Dz.Urz. UE/WE	Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej / Wspólnot Europejskich
EASTS	Eastern Asia Society for Transportation Studies
EB	Economics Bulletin
EBLR	European Business Law Review
ECCPN	Competition Policy Newsletter
ECJ	European Competition Journal
ECLR	European Competition Law Review
ECMT	European Conference of Ministers of Transport
EE	Empirical Economics
EEJ	Eastern Economic Journal
EER	European Economic Review
EFAR	European Foreign Affairs Review
EILR	Emory International Law Review
EJLE	European Journal of Law and Economics
Ek.	Ekonomia
ELJ	European Law Journal
ELR	European Law Review
ENLR	European Networks Law & Regulation Quarterly
EP	Economic Policy
EPIS	European Planning Studies
EPS	Europejski Przegląd Sądowy
EStAL	European State Aid Law Quarterly
ETL-JLE	European Transport Law – Journal of Laws and Economics
EUIWPL	EUI Working Paper LAW
FILJ	Fordham International Law Journal
FIW	Folia Iuridica Wratislaviensis
FT	Financial Times
GULC	Georgetown University Law Center, Business, Economics, Regulatory Law Working Paper
HBR	Harvard Business Review
HILJ	Harvard International Law Journal
ICLQ	International and Comparative Law Quarterly
IE	Intereconomics
IER	International Economic, Review
IJO	International Journal of Industrial Organization

Wykaz skrótów

IJME	International Journal of Management and Economics
IJTTE	International Journal for Traffic and Transport Engineering
IKAR	Internetowy Kwartalnik Antymonopolowy i Regulacyjny
IO	International Organizations
JALC	Journal of Air Law and Commerce
JAS	Journal of the Atmospheric Sciences
JATM	Journal of Air Transport Management
JBL	Journal of Business Law
JCLE	Journal of Competition Law & Economics
JEEA	Journal of the European Economic Association
JEMS	Journal of Economics and Management Strategy
JEPP	Journal of European Public Policy
JET	Journal of Economic Theory
JIE	Journal of International Economics
JIM	Journal of International Management
JLE	Journal of Law and Economics
JLS	Journal of Law and Society
JM	Journal of Management
JPE	Journal of Political Economy
JRE	Journal of Regulatory Economics
JTEP	Journal of Transport Economics and Policy
JTG	Journal of Transport Geography
JTR	Journal of Travel Research
JWT	Journal of World Trade
KJASL	Korean Journal of Air and Space Law
KPP	Kwartalnik Prawa Publicznego
KWP	Kiel Working Paper
LIEI	Legal Issues of Economic Integration
LLR	Liverpool Law Review
MLR	Michigan Law Review
NPDE	The New Palgrave Dictionary of Economics
Pal.	Palestra
PiP	Państwo i Prawo
PK	Przegląd Komunikacyjny
PonP	Perspectives on Politics
PPE	Przegląd Prawa Europejskiego
PPHZ	Problemy Prawne Handlu Zagranicznego
PWPMEiP	Problemy Współczesnego Prawa Międzynarodowego, Europejskiego i Porównawczego

Wykaz skrótów

PYIL	Polish Yearbook of International Law
QJE	Quarterly Journal of Economics
RBPB	Revue belge de philologie et d'histoire
RES	Review of Economic Studies
RIO	Review of Industrial Organization
RJE	RAND Journal of Economics
RLE	Review of Law and Economics
RPE	Rivista di Politica Economica
RPEiS	Ruch Prawniczy Ekonomiczny i Socjologiczny
RS	Regional Studies
RTBM	Research in Transportation Business & Management
SE	Social Epistemology
SF	Studia Filozoficzne
SI	Studia Iuridica
SLR	Syracuse Law Review
SMJ	Strategic Management Journal
SP	Studia Prawnicze
SPE	Studia Prawno-Ekonomiczne
StJLR	St. John's Law Review
TJ	Transportation Journal
TJL	Transportation Law Journal
TP	Transport Policy
TR	Transportation Research
TRBM	Transportation Research. Part B: Methodological
TRPA-PP	Transportation Research Part A: Policy and Practice
TRPB	Transportation Research Part B
UPennLR	University of Pennsylvania Law Reviews
UPittLR	University of Pittsburgh Law Review
WC	World Competition
WCLER	World Competition: Law And Economic Review
WRLAE	Wroclaw Review of Law, Administration & Economics
YEL	Yearbook of European Law
Zb.Orz.	Zbiór Orzeczeń
ZNAEK	Zeszyty Naukowe Akademii Ekonomicznej w Krakowie
ZNUŁ	Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Łódzkiego, Nauki Humanistyczno-Społeczne
ZNWPiAUG	Zeszyty Naukowe Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego

ZWeR Zeitschrift für Wettbewerbsrecht

3. Instytucje, organy, sądy

AEA Association of European Airlines (Zrzeszenie Europejskich Linii Lotniczych)
CAA Civil Aviation Authority (Urząd Lotnictwa Cywilnego w Wielkiej Brytanii)
CAT Competition Appeal Tribunal
ECA European Competition Authorities (Zrzeszenie europejskich organów ds. ochrony konkurencji)
FAA Federal Aviation Administration (Federalna Administracja Lotnicza w USA)
IATA International Air Transport Association (Międzynarodowe Zrzeszenie Przewoźników Powietrznych)
ICAO International Civil Aviation Organization (Międzynarodowa Organizacja Lotnictwa Cywilnego)
KE Komisja Europejska
OECD Organisation de Coopération et de Développement Économiques (Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju)
OFT Office of Fair Trade
PE Parlament Europejski
Sąd Sąd Unii Europejskiej
TSUE Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej (dawniej ETS – Europejski Trybunał Sprawiedliwości)
U.S. DOT United States' Department of Transport (Departament Transportu Stanów Zjednoczonych)
WTO World Trade Organization

4. Inne skróty

AOC Air Operator's Certificate (certyfikat przewoźnika lotniczego)
art. artykuł
ASK Available Seat Kilometer (pasażerokilometr)
CRS Computer Reservation System (Komputerowy System Rezerwacji)
DLC dual-listed company (przedsiębiorstwo podwójnie notowane)

Wykaz skrótów

EBITDA	Earnings before Interest, Taxes, Depreciation and Amortization (zysk operacyjny przedsiębiorstwa przed potrąceniem odsetek od zaciągniętych zobowiązań oprocentowanych)
EOG	Europejski Obszar Gospodarczy
FFP	Frequent Flyer Programme (program lojalnościowy)
FNSC	Full Service Network Carrier (przewoźnik sieciowy, tzw. tradycyjny)
GDS	Global Distribution System (Globalny System Dystrybucji)
HHI	Indeks Herfindahla-Hirschmana
LCC	Low Cost Carrier (przewoźnik niskokosztowy, tzw. tania linia lotnicza)
m.in.	między innymi
MIDT	Marketing Information Data Tapes (taśmy magnetyczne z danymi marketingowymi)
n.	następny (-a, -e)
Nb	numer brzegowy
niepubl.	niepublikowane
No.	number
Nr	numer
O&D	Point-of-origin-point-of-destination (punkt wylotu-punkt przylotu)
poz.	pozycja
PSO	Public Service Obligation (obowiązek użyteczności publicznej)
r.	rok
s.	strona (-y)
SAM	State Aid Modernisation (modernizacja systemu pomocy publicznej w UE)
SES	Single European Sky (Jednolita Europejska Przestrzeń Powietrzna)
SIEC	Significant Impediment of Effective Competition (znaczące ograniczenie skutecznej konkurencji)
t.	tom
tj.	to jest
tzw.	tak zwany (-a, -e)
UE	Unia Europejska
ust.	ustęp
vol.	volumin
w zw.	w związku

Wykaz skrótów

WE	Wspólnoty Europejskie
WEOL	Wspólny Europejski Obszar Lotniczy
wyr.	wyrok
z.	zeszyt
zd.	zdanie
ze zm.	ze zmianami
ZEA	Zjednoczone Emiraty Arabskie
zob.	zobacz